

A szakmai gyakorlat legyen modellje a mindenkori, mindenoldalú könyvtári tevékenységnek!

A hatvanas években elejtett fonalat veszünk fel újra, amikor közreadjuk egy könyvtárszakos egyetemi hallgató beszámolóját a harmadik év utáni kötelező könyvtári gyakorlatról. Írását abban a reményben tárjuk a szakma nyilvánossága elé, hogy ez a friss szemléletű és őszinte, néhol karcos jegyzet fel fogja kelteni mind a képzőintézmények, mind az irányítók, mind pedig az utánpótlás segítségével is felelős, a gyakornokokat fogadó és foglalkoztató könyvtárak figyelmét. A jegyzetek szerzője ötödéves könyvtár-esztétika szakos hallgató az Eötvös Loránd Tudományegyetem bölcsészettudományi karán.

GYÖNYÖRŰ, REPRESENTATÍV EZ A KÖNYVTÁR, a külföldi látogatóknak szentelt zarándokhely, igen izléses, modern (Szentendre őslakosai szerint: furcsa) épületben, amelyben a Pest megyei Művelődési Központ működik: színházterme van, kiállításokat tart stb. A könyvtár „A”-típusú, általános gyűjtőkörű megyei központi könyvtár, ugyancsak kifogástalan külsejű, hatalmas szabadpolcos teremmel, mahagóni bútorzattal, a régi szerzetesi kódexmásoló üldököltségek emlékeztető olvasópultrókkal és egy nem működő zenei részleggel. A berendezés rettenetesen drága volt. A terem viszont alig szellőztethető, a forró nyári napokon negyven fok van benne. Az iparművészeti tervezés és a praktikum, pontosabban ésszerűség helyenként, ahogy szokott, elcsúszott egymástól. A könyvtár dolgozói, az olvasószolgálatosokat leszámítva, az alagsorban dolgoznak, szellőztethetetlen kicsi szobákban, meszelt falak és vezetékcsövek közt.

A könyvtárnak nemcsak fizikai formája, de tartalma is a valóságos igényeket félreértelmezve született meg. Nagyszabású, s amennyire gyakorlatom rövid ideje alatt megállapítható volt, sokoldalú és magas színvonalú munka folyik ott, remek szakemberekkel, lelkes fiatalokkal. A gyűjtemény építése és feltárása úgy megy, ahogy kell. A könyvtárnak — kiemelt példány lévén — van pénze és kapacitása, csak éppen kihasználhatatlan! Annál az egyetlen, legfontosabb ösfeladatánál, a könyvek olvastatásánál fogva. Túlságosan messze van Budapesttől ahhoz, hogy az ott élő majd kétféle lehetséges olvasó látogassa, viszont túlságosan közel a fővároshoz, hogy a megye egyéb területein élők inkább ide járjanak, mint Pestre, ha nagy könyvtárra van szükségük. A könyvtár gyűjteménye pedig kötetszámban és minőségileg egyaránt magas színvonalú. A gyönyörű, olajozott gépezet, a lenyűgöző apparátus kicsit embertelenre sikerült, dolgozóit és olvasóit szelíden túlszárnyaló intézmény lett. A már említett lenyűgöző munka a kivételes lehetőségek és a fanatikus könyvtárosok közös érdeme. Csak sajnálni lehet, hogy a gazdag gyűjtemény jórészt parlagon hever.

Ezek a problémák érdekes módon még nem nyomták rá bélyegüket az ott dolgozók munkájára. De a könyvtár maga is nagyon fiatal még...

A továbbiakban nem foglalkozom a könyvtár belső szerkezetével és az ott folyó munka ismert kategóriáinkhoz való rendelésével, hiszen ezek részben következnek a könyvtár típusából, részben pedig valamilyen ismertetőben bizonyosan fellelhetők. A gyakorlat programja úgy készült számunkra, hogy ne efféle külsődleges, mondhatnám, technikai információk szerzéséből álljon. Ezek majdani munkahelyünkön úgyis egyszerűen adóttak lesznek, s ha szükséges, megváltoztatásukhoz elég lesz a szándék és a tanult lehetőségek köre. Ez a gyakorlat nem egy adott intézmény minél részletesebb megismertetését, hanem a könyvtári munka minél szélesebb panorámáját kívánta nyújtani, ezért tartom mintaszerűnek, ezért alkalmas arra, hogy általános következtetéseket vonjunk le belőle.

AZ ELŐZŐ ÉVBEN VOLT SZENTENDRÉN EGY GYAKORNOK, aki egy hónapig nem tett mást, mint újságokat rakott sorba a raktárban. A hónap végén aztán, a legenda szerint, kijelentette, hogy ő könyvtárba soha többé nem teszi be a lábát. Az intézmény fiatal dolgozói felzúdultak, szavá tették, hogy képtelenség olyan gyakorla-

tokat tartani, amelyek elveszik a gyakornokok kedvét a könyvtári munkától. Ezek után a gyakorlatok lelkiismeretes gazdája a módszertani osztály, annak is a csoportvezetője lett.

En a gyakorlat 30 napja alatt 12 különböző, könyvtárral kapcsolatos tevékenységben vettem részt. Ezek a következők voltak:

1. Egy könyvheti program: beszélgetés Czakó Gábor íróval Vácott;
2. A könyvtár számtalan, különféle kiadványának olvasása, lapozgatása, jegyzetelése;
3. A szentmártonkátai kibővített könyvtár megnyitása és megtekintése;
4. Eközben és ezután: a legkülönbözőbb tevékenységek a módszertani osztályon;
5. Egy cigány-olvasótábor meglátogatása, beszélgetés Lakatos Menyhérttel;
6. Az egyéves könyvtárosképző tanfolyam feladatlapjának kitöltése;
7. Részvétel az alapfokú tanfolyam megnyitóján és néhány előadásán;
8. Raktári munka;
9. Feldolgozó munka;
10. Gyermekkönyvtári olvasószolgálat;
11. Felnőttkönyvtári olvasószolgálat;
12. Tíz nap, kiscsoportvezetéssel, egy olvasó- és képzőművészeti táborban, amit a megyei általános iskolák felsőtagozatosai számára hoztak létre.

Persze a programok egy része nem merítette ki teljesen a napot, ezek általában a módszertani osztályon töltött időbe ékelődtek.

A Czakó Gáborral tartott könyvheti beszélgetésen mint gyakornok azért vettem részt, mert a könyvheti és nem könyvheti kulturális programok kiötlésében és megszervezésében az országban mindenütt nagyon nagy szerep jut vagy juthat a különféle könyvtárak vezetőinek. Ők döntenek el, hogy olvasóközönségük számát, jellegét figyelembe véve milyen rendezvényeknek érdemes és (vagy) hasznos helyet adni a közös „dolgozószobában”. Mivel a könyvtáros munkájának ez fontos kiegészítője lehet, a könyvtárosi tevékenység lényegével rokon, nem árt róla tudni ezt-azt. A közművelődést-oktatást, kommunikációproblémákat, mindenféle természetesen felvetődő mai kérdést érintő beszélgetés önmagában sem volt érdektelen, nekem mégis izgalmasabb élményt nyújtott a közönség: meghatározott körülmények között élő embereknek a társadalom jelenségei által kiváltott reakcióit kínálta megfigyelésre. Különösen azért örültem ennek, mert aki egyetemista, az ilyen beszélgetéseken legtöbbször vele hasonlószerű emberek társaságában vesz részt, s így kellően hamis, igazán csak egy réteg számára hasznavehető általánosítások birtokosa lesz. A könyvtáros tevékenysége, kell-e mondanom, ezzel homlokegyenest ellenkező tendenciájú: mindenkié, és mindenkinek *a maga módján* lehet csak sajátja. Mielőtt valaki könyvtárosi munkába fogna, nem árt, ha azt a tényt tudatosítja magában — bármilyen nehéz is ez a bölcsészkaron —, hogy az ember rengetegféle, és mindnek joga is van a maga különösségéhez.

A könyvtár kiadványai (rengeteg volt belőlük, és mind más!) ugyancsak hasznosnak bizonyultak: az első igazi munkanap velük telt el, s még mielőtt bármi máshoz fogtam volna, tökéletesen megformálódhatott előttem a könyvtár tevékenységének köre időben és térben egyaránt. Meglepve vettem észre, immár három évi oktatás után, hogy mennyi mindennel kell egy — például megyei — könyvtárnak foglalkoznia. Elképzelhető, hogy tanultunk minderről, sőt, hogy tudtunk is, de hasznavehető valóság csak most lett mindeme tevékenységekből, annyira, hogy valamikori elméleti leltározásunk teljesen fölöslegesnek tűnt az új, amikor-szükség-van-rá-úgyis-megtudjuk-és-úgyis-egész-máshogy tapasztalat visszfényében. Ismertető jellegű, alkalmi, adminisztrációs, statisztikai és egyéb kiadványok egyaránt voltak köztük; a nevüket már elfelejtettem, de ha újra dolgom lesz velük, használni tudom majd őket, és ez épp elég.

Ezen a napon különben elbeszélgettem néhány ott dolgozóval is a könyvtárról, meg a munkakörülményekről, innen származnak értesüléseim.

Miután a kiadványok révén kialakulhatott a kép a rendszerről, melynek a könyvtár része, továbbléptünk a valóság felé. Még megismerkedésünk gyanútlan kezdetén, egymást óvatosan faggatva, arról beszélgettünk gyakorlatvezetőmmel, hogy de szép is a Ranganathan-féle könyvtári eszmekör! Pontosabban én beszéltem erről, lelkesen, hogy „nálunk” az egyetemen ő a szívnek kedves, az egyetlen valamirevalónak vélt, a nemcsak szorgalmas, de tehetséges könyvtári szakember. Csak úgy érdemes! — a

gyakorlatvezető markolta apró kék kocsijának volánját, amivel egy hónapig azután a „külső” programokra szállított, és távolian bólogatott.

Mindezt azért meséltem el, mert a szentmártonkátai könyvtár megnyitása újabb csorbát ütött könyvtárszakos hallgatói világnézetemen. A könyvtár előzőleg is létezett, most bővítésen és átalakításon ment keresztül. Így lett belőle egy alacsony falusi épületben, poros udvar közepén, néhány helyiségben elosztva, egy — hangsúlyozom — tisztán, rendesen tartott, derék kis katalógussal ellátott könyvtárka. Nincs csak a fővárosi könyvtárakhoz szokott szem lepődött meg azon, hogy ez „eredmény”. Hanem sokkal inkább az elme, amikor az igen komolyan vett ünnepség alatt, a meglehetősen messziről ideutazott hivatalos és nem hivatalos érdekeltek barátságos-elégedett beszélgetésai közben az derült ki, hogy ez a még semmit sem jelentő „tett” is mekkorának számít a könyvtárügyben, hogy évek hosszú munkájába, sok ember erőfeszítésébe telt, rengeteg energia, elhatározás, senki által nem honorált hivatástudat, különtevékenység, fanatizmus, harc kellett, hogy meglegyen. És akkor hová legyek most Rangana-thannal? Hiszen ez valami más! — amikor ezt közöltem a gyakorlatvezetővel: „innen kicsit persze máshogy fest” — újra bólogatott: „aha, pedzi már” — valahogy így.

A MÓDSZERTANI OSZTÁLYON SZINTE MINDEN OLYAN MUNKÁBA BELE-
ÜTHETTEM AZ ORROM, amivel ők maguk foglalkoztak. Ez a megye könyvtárait megillető olvasószámontartó füzetek csomagolásától és postázásától a nagy tömegű adminisztrációs tevékenységen keresztül az olvasótáborok szervezéséig terjed. Ezenkívül a módszertani könyvtárosok mindig szerveznek valamit: ha nem olvasótábor, akkor nemzetiségi kiállítást, könyvheti programokat, ezt-azt. És szemmel tartják a megyét. Én is csomagoltam, adatot másoltam, elmászkáltam olvasótáborokba, mindent megtudhattam a megye könyvtáiról. Nincs mit beszélni erről; tanulságos volt, az itt töltött idő alatt a könyvtárügy valóságossá vált, tényekkel-adatokkal megfogalmazható, kezelhető, kézzelfogható valósággá. A leglényegesebb annak a nyomkövetése volt, hogy milyen sokféleképpen használhatja ki egy könyvtár a kapott lehetőségeket. A megyében működő könyvtárak statisztikai módot adtak erre.

A szentendrei könyvtár rendelkezik egy bizonyos összeggel évente, amit belátása szerint fel kell osztania a megye könyvtárai között. Akárcsak a többi módszertanos, a könyvtárak adatai alapján én is javaslatot tehettem a pénz szétosztására. Nagyon célszerűnek találtam, hogy ilyenféle feladatokat is kapjanak a gyakornokok, és pedagógiai gesztusnak sem volt rossz. Törhettem a fejem.

A cigányfiataloknak szervezett olvasótábor tanulságai ugyanazok, mint a Czakóval folytatott beszélgetéséi, azzal a különbséggel, hogy a különleges közönség, különleges problémáival több gyöngédséget és fegyelmezettebb bánásmódot igényel.

Szintén a módszertani osztály foglalkozott az egyéves könyvtárkezelői tanfolyam vizsgájának lebonyolításával. A vizsga feladatlapja lényegében a könyv fizikai testével való tennivalókat tartalmazta: feltárás, raktározás. Ezt nagyon komolyan ki kellett töltenem. (Ők is kísérleteztek velem — „na mit tud az, aki egyetlen tanulja?” — nemcsak fordítva.) A kísérlet szerencsére meghiúsult, mivel az egyik címeírési eljárás helyett a másikat alkalmaztam, s aztán annyiban hagytuk, nem derült ki a turpisság, hogy esetleg nem értek hozzá. Bizonyosan vannak évfolyamtársaim, akik ilyen nehéz helyzetben nem jönnének zavarba. Én újra meglepődve észleltem, hogy ez a tevékenység, melyet annyi időn át tanultunk, számomra teljesen idegen maradt; talán azért, mert a *gyakorlatot az egyetlen mi elméletként* sajátítjuk el. Mindenki tudja, mennyivel könnyebb nyelvtani szabályokat megszokni, mint verbálisan bemagolni. A címeírással sincs ez másképpen.

Az alapfokú tanfolyammal kapcsolatban az ejtett bámulatba, hogy tömören, rövid idő alatt ugyanazt tanulják a leendő könyvtárosok, amit mi hosszú, bonyolult éveken át. Milyen ismerős volt a tananyag! Ugyanazok a fogalmak és tények, de milyen vázlati határozottsággal! És hirtelenjében nem is jutott eszembe, végighallgatván néhány órát, hogy mivel is bővítették számunkra ezeket az egyszerű mondatokat?

KÉT NAPIG A RAKTÁRBAN DOLGOZTAM. A feladat az volt, hogy egy nemzeti-ségi kiállításról visszaérkezett nagy halom könyvet (az általam nem ismert) négy különböző anyanyelv szerint szétválogassak, és a katalógusban visszakeressek. Ez nem volt szórakoztató.

A feldolgozó osztályon töltött három nap címleírásból és osztályozásból állt. Két megjegyzésem volna e munkákkal kapcsolatban.

Egy címleíró egy nap alatt kb. 30 könyvet ír le. Három év alatt, az órákon és dolgozatokban mi legfeljebb kétszer ennyit — nem tudom. Azt viszont igen, hogy ha sohasem hallottam volna címleírásról, három nap alatt akkor is megtanulom. Egy nap alatt kialakul a címleírás rutinja — az egyszerű, problémamentes, modern könyvek (a legtöbb ilyen) címleírása. Amíg nem, a címleíró maga elé teszi a szabványkönyvet vagy egy katalóguscédulát, és néha rápillant. Ha valami probléma adódik, utánanézhethet. Ha hiányzik egy adat, előveszi a lexikont. Semmi sem kell a címleírói gyakorlat-hoz, csak annyi, hogy valakinek ez legyen a munkája. Ha pedig nem ez, akkor mire való évekig tanulni?

A másik megjegyzés: évtizedek óta címleírással foglalkozó szakembertől kértem tanácsot egy nehezebb esetben. A polchoz lépett, levette a lexikont...

AZ OLVASÓSZOLGÁLAT IGAZI, LÉNYEGI KÖNYVTÁROSI MUNKA: arra a kijelölt, különleges helyzetre épül, ami az egész könyvtárügynek, elméletnek és gyakorlatnak értelme, érdeme, centruma; arra a pillanatra, amikor az ezerévek alatt összegyűjtött hatalmas tömegű emberi kultúra az apparátus révén továbbíthatóvá válik. A gyermekkönyvtárban több a lehetőség és több a remény: a gyereket könnyű rávenni mindarra, ami hasznos, érdekes és produktív, jóformán csak szándék kell hozzá, bár a tehetség sem árt. Lehet pályázatokat és versenyeket, bábjátékokat és szaköröket szervezni számukra, lehet alapozni kíváncsiságukra és ösztönös buzgalmaikra, még sértetlen tettekrejükre, ahogy Szentendrén, a külön épületben álló gyermekkönyvtárban teszik. A gyerekek végtelen természetességgel bukkanak fel itt naponta többször is, könyvet vinni-hozni, beszélgetni, játszani, éppen-csak-benézni, tanácsot kérni, tervezgetni valamit, vagy rajzolgatni, ha esik az eső. Két remek, a gyerekekhez értő, velük baráti viszonyban levő, de őket nevelni is tudó könyvtáros dolgozik itt, teljesen belefeledkezve a gyerekekkel közös világba. A gyermekkönyvtár egyszerre játszóhely és dolgozószoba, ahogy az életkoruknak meg is felel. A gyermekkönyvtár az adott helyzetben a legtöbb azonnali eredménnyel kecsegtető terület egy könyvtáros számára, a feladat pedig cseppet sem kevés: felnőtt olvasókat nevelni.

A felnőtt olvasók esetében több tényszerűséggel kell számolni, a tevékenységek lehetőségeit, maximumát a körülmények döntenek el, ezeken belül is rengeteg mindent és rengetegféleképpen tehet egy könyvtáros. Meg vagyok róla győződve, hogy olyan olvasók esetében, akiknek nem munkájuk része a művelődés-olvasás, meghatározó a könyvtárba járás szempontjából a könyvtáros személye. A gyermekkönyvtáros, ha olyan a jellege, megteheti, hogy csak ül a könyvtárban munkaidőben; ha jön a gyerek, jó, ha nem, az is jó: a gyerekeknek még nincsenek igényei, nem muszáj felébreszteni azokat. A felnőtt, aki könyvtárba lép be, bármilyen határozatlanul és bármilyen színvonalú bár, de élményt akar, „valamit” — és ez a várakozás kötelez. A meghatározottabb lehetőségek között tehát nagyobb az eredményesség kényszere, és nehezebb eredményt elérni. Mindkét könyvtárban tehetség és kötelességtudat szükséges, de szerintem az előbbiben a tehetség, az utóbbiban a kötelességtudat a produktívabb.

Szándékosan hagytam a végére azt, ami a legtöbbet jelentette, s nem csak szakmailag. Egy tíznapos olvasó- és képzőművészeti tábor kiscsoportvezetésével bíztak meg (a megbetegedett fiatal könyvtáros helyett). A táborozás első felében ki se tettem onnan a lábam — hiszen ez is követelmény! —, a második felében, a kötött programok miatt, s mert a tábor eredeti megbízottja is el tudott már jönni, visszajártam aludni Pestre. Kissé meggondolatlannak találtam a megbízást, hiszen csak a tábor előtt egy-két nappal tudtam meg, hogy napi 2×2 órában 4 csoportnak, 40–50 felsőtagozatosnak fogok „irodalmat tanítani”. Ha az ilyen tábornak értelme van, márpedig legyen, akkor ez komoly felkészülést, hozzáértést, a gyerekekkel való bábni tudást, és — minimálisan — velük való rokonszenvezést igényel. Mi lett volna, ha a dolog, a gyerekek, az előre kötött tematika teljesen idegen az odacsöppent gyakornoknak? Két napom volt a program összeállítására, a felkészülésre, ez meg is látszott azért azon, hogy a számomra pedagógusi gyakorlat híján nem eléggé ismert korosztály igényeit alábecsültem. Azért nem lett nagyobb baj, tartalmas, tanulságos, jóleső, bár fárasztó és reggeltől estig, sőt éjjel is (pótfelolvasás! magánbeszélgetések!) és hajnalban is (sürgős vi-rágszedés!) egész embert, folytonos készenlélet és figyelmet követelő két hét volt.

A gyermekkönyvtáros, aki megbetegedett, egy évig készült rá. Véletlennek kell neveznem, hogy nem lett belőle kudarc. Az ilyen jellegű, bár csakugyan tétre menő és valóban feladatszerű dolgokat csak megfelelő hajlamú és kellően felkészített gyakornoknak ajánlanám — a gyerekek miatt.

Az olvasótábor-problémával különben előzőleg egy ilyen tárgyú Népfrent-gyűlésen ismerkedhettem meg, amely szintén célzatos programom volt.

HA VOLNA MÉG HITELÜK AZ ÍRÁSBELI DICSERETEKNEK, akkor most elkezdeném egymás után a jelzőket sorakoztatni erről a gyakorlatról. Így csak annyit mondanék: azért alakulhatott ki bennem a gyakorlatokról általában véve egy „hallgatói norma”, mert mintaszerűen találok a gyakorlat felépítését és tartalmát. A program maga, gondolom, sokat elárul: sokoldalúsága, a lehetőségek felvonultatása, a kurrens és az aktuális tevékenységek aránya, a témához való közelítés az intézmény által kezembe adott statisztikákon és a gyakorlati tevékenységeken át a könyvtár legszélesebb körű — érintőleges — munkáig, az egymással szüntelenül összekapcsolt gyakorlat és elmélet. Ez a rövid egy hónap modellje tudott lenni a mindenkori, mindenoldalú könyvtári tevékenységnek. Étlap — úgy, ahogyan az a valóságban van. A munkatársaim nem kíméltek, és nem terheltek: a járatlanságból és a gyakornokságból következő bizonyos adottságokat természetesnek tekintve, ugyanúgy bántak velem, mint saját magukkal és egymással, nem kevesebbet, nem többet és nem mást várva — hagyták, hogy érdeklődésem és saját munkafelfogásom vezessen. A munkaidő szabályszerűen és magától értetődően nyolc óra volt, kivételképpen előfordult, hogy korábban, és az is, hogy későbbben fejeztem be a napot. A különbségek csak annyiban álltak, hogy amivel a munkatársaim foglalkoztak napi munkájuk során, azt szüntelenül mutatták és szemléltették, mindent, ami csak átment az épületen és alatt az idő alatt. Ezenkívül folyamatosan és kölcsönösen megbeszéltük a gyakorlatvezetővel a formálódó képet, összehasonlítgatván a kibontakozó valóságos képet az egyetemről származó és nagy ütemben változó információkészlettel. Plasztikusan nyomon lehetett követni minden olyan problémát, amelynek a nem is általában, de a közönséges gyakorlat során felvetődő mivolta tette szükségessé (de legalábbis lehetségessé) ezt a hosszabb lére eresztett beszámolót.

Még valami, ami szerencsének is felfogható: nem találkoztam olyan emberrel, aki „égette” volna a szakmát.

SZENTENDRÉN FIZETNEK IS A GYAKORNOKNAK, bár erről csak az utolsó napon esett először szó. Ez is jó, de az méginkább, hogy ez a bérezés differenciált, és egyben véleményt is kifejez: méginkább közelítve a képet a valóságoshoz (pontosabban: a remélthez).

Mindezeket azért írtam le, mert az iskolai gyakorlatok meglehetősen visszás fogadtatásban részesülnek nálunk. Általában kétféle magatartással fogadják a hallgatók: minél előbb túllenni rajta, s úgy időzíteni, hogy a nyarat minél kevésbé „tegye tönkre”. A másik, ritkább: tudomásulvétele annak, hogy a gyakorlat hozzátartozik ehhez a szakhoz. Azoknak a felfogása ez, akik csakugyan könyvtárosok akartak lenni, amikor felvételiztek, s csodálatra méltóan — nem a dolgok véletlenszerű alakulása folytán, és nem is jobb híján — azok is akarnak lenni.

Nagyon széles a lehetőségek skálája: mennyire lesz elviselhető, jó, netán tartalmas a gyakorlat. Kezdve onnan (ha például az illető nem jut olcsó szálláshoz), hogy „fizethetek egy hónapig szállást és kaját a szümidőben azért, hogy ingyen dolgozzam a világ végén”, odáig, hogy „nem kellett csinálni semmit, ebéd után elmentünk fürödni”. Lehet a gyakornokot beosztani olyan munkára, amit maguk a könyvtárosok is utálnak vagy unnak, amit ellustálkodtak, sőt esetleg kimondottan a gyakornokokra számítva hagytak felgyülni. (Ilyen is volt már.) Vannak könyvtárak, amelyek nem akarnak vagy tudnak ösztöndíjkiegészítést fizetni, mondván: minek, ha nem kell. Pedig ez motivációnak sem rossz, enyhítheti a nyáridő csorbulásának fájdalmát, és hát az emberek kilencvenkilenc százaléka nem azért dolgozik, mert annyira szeret, hanem mert ez az egyetlen eszköz, hogy élelemhez jusson. A bérezésnek, azon kívül, hogy valós munkafeltételeket terem, egyéb haszna is volna: kötelező volna ellenére sem tűnnék ez a hónap egészen elveszettnek, még ha valaki nem is készül könyvtárosi pályára. Olyanok is akadnak már a harmadik év elvégzése után, akik nyáron valóban azért dolgoznak,

hogy eltartsák magukat — nekik ez a hónap szinte büntetés. A bérezésnek és a megfelelő munkának lehetne valami rendszere: értelmes és rugalmas, meghatározott minimummal és maximummal, hogy ne a szerencse alakítsa a gyakornokok tapasztalatait.

A másik lehetőség, a bonyolultabb az, hogy a könyvtári gyakorlat, aminek elvileg nem lehet a kereset a lényege, mással tegye vonzóvá magát. Nem kell okvetlenül elintézni egy legyintéssel: „úgy is kötelező nekik, úgy is meg kell csinálniuk, minek nekik fizetni, energiáinkat rájuk áldozni”. Ez is, mint annyi minden, amiről folyton szó esik, a szakma érdeke, jövője, hisz a tehetséges emberek érthetően arrafelé vonzódnak, ahol némi fantázia van a mindennapi munkában. Miért keli a könyvtárügynek máshonnan kiszorult, jobb ötletekkel nem rendelkező, véletlenszerűen pályát választó, körülményektől sodort fél-tehetségekkel, félig-tudós, félig-szakmunkás kentaurokkal dolgoznia? A gyakorlatnak muszáj egyszerre lennie okosan szervezettnek, megkomponáltnak, valóságúnak, tartalmasnak és vonzóknak. Muszáj!

Abodý Rita

Könyvtáros sorsok — könyvtáros pályák

A könyvtárosok „beépített” embere

Beszélgetés a nyugalomba vonuló Ubornyák Lászlóval

Hónapok óta hallhattunk ilyen beszélgetéseket könyvtárosok között: — Hallottad? Nyugdíjba megy az Ubi! — Nem, az nem lehet. Mi lesz akkor a könyvtárakkal?! — Pedig a hír igaz. Ubornyák László, a Könyvértékesítő Vállalat könyvtárellátó főosztályának vezetője 1981. március 31-én valóban nyugalomba vonult. Egy kereskedelmi vállalat, tegyük hozzá: egy, a könyvtárosok által sokszor szidott kereskedelmi vállalat egyik irányítója számára talán a legnagyobb elismerés, ha a partnerei így beszélnek róla. Amikor — még nyugdíjba vonulása előtt — munkahelyén felkerestük, első kérdésünket a kezdetekről, az indulásról tettük fel neki: az iránt érdeklődtünk, honnan jött, hogyan került a pályára?

— Lajosmizsén születtem 1919-ben, szegény zsellércsaládban. Hat élő testvérem volt. Elsősorban nekik köszönhetem, hogy tanulhattam, nagyrészt ők, az idősebb testvérek viselték iskoláztatásom költségeit. A hat elemi után ott helyben végeztem el a négy polgárit is, majd kisebb megszakítás után Kecskeméten a felsőkereskedelmi iskolát. Százhusz pengő évi ösztöndíjat kaptam, ez persze nem fedezte a megélhetésem, így a nyári hónapokban napszámba jártam, részesarátást vállaltam. Évközben meg mindig volt egy pár tanítványom. 1941-ben érettségiztem. Sokat köszönhetek *Podmaniczki Bélának*, a polgári iskola igazgatójának, aki nemcsak a tanulásom útjait egyengette, de gazdag magánkönyvtárát is megnyitotta előttem.

— *Mi következett az érettségi után?*

— Azonnal behívtak katonának. Frontszolgálat, fogság, 1947 nyarán kerültem haza és szereltem le.

— *Mihez tudtál kezdeni akkor?*

— A végzettségemmel a világon sem-

mihez. Számviteli képzéssel rendelkeztem ugyanis, s ezekben az időkben talán ez volt nálunk a legfelelősebb oklevél. Beiratkoztam egy tanfolyamra, amelyet érettségizettek számára szerveztek, s ahol textiltechnikusi oklevelet lehetett szerezni. Ez esti iskola volt Budapesten. Nappal a nővérem kifőzdéjében szolgáltam fel, meg elvégeztem mindenféle munkát, ami éppen adódott. Meg is szereztem a textiltechnikusi oklevelet, de ezzel sem volt szerencsém, mert 1948 nyarán, amikor az oklevelet kézhez kaptam, éppen nagyfokú nyersanyaghiány volt a textiliparban, új szakemberekre nem volt szükség. Így kerültem a könyvkereskedelembé. Legelőször az akkori *Szabad Nép* könyvesboltban voltam gyakornok, aztán egy évig boltvezető Szombathelyen. 1950 őszén a *Szakra Könyv- és Propagandaanyag Terjesztőnek* lettem az instruktora. Feladatom a vidéki könyvesboltokkal való kapcsolat kiépítése és tartása volt. 1951-ben létrejött az *Allami Könyvterjesztő Vállalat*, ennek egyik